

ACİL HEKİMİNİN ADLİ OLGU BİLDİRİMİ İLE İLGİLİ SORUMLULUKLARI

Uzm.Dr. Mustafa Oğuz CUMAOĞLU
Sivas Numune Hastanesi

Sunum planı

- Hekimlerin Sorumluluk Alanları
- İlgili Kanun Maddeleri
- Adli Vaka ve Önemi Nedir??
- Adli Olguları Nereye Bildireceğiz??
- Hangi Olgular Adli??
- Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- Travmatik Lezyonların Tanımlanması
- Delillerin Korunmasındaki Sorumluluğumuz
- Adli Kayıt Tutma Yükümlülüğü
- Ölüm Olgularında Hekim Sorumluluğu

Hekimlerin Sorumluluk Alanları

- Tanı , tedavi ve koruyucu hekimlik ile ilgili görev ve sorumluluklar
- Hizmetin niteliğinden kaynaklanan idari hekimlik ile ilgili görev ve sorumluluklar
- Adli hekimlik hizmetleri ile ilgili görev ve sorumluluklar

İlgili Kanun Maddeleri

- *TCK Madde 4:*

Ceza yasalarını bilmemek, mazeret değildir.

- *TCK Madde 280:*

(1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

İlgili Kanun Maddeleri

- ***TCK Madde 235-236 :***

Hekimin; devlet memuru ya da hekim sıfatı ile görevi sırasında hastasına karşı işlenmiş bir suç durumunu öğrendiğinde ilgili makamlara bildirmesi bir yükümlülüktür. Mağdur istemese bile ihbarı yasal bir zorunluluktur.

- ***UHK Madde 57 :***

Halk sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalıklar ve gıda zehirlenmesi olgularının bildirilmesi zorunludur. Amaç toplum sağlığının korunmasıdır. İhbarı zorunlu enfeksiyon hastalıkları (sifiliz, AIDS) da bu grupta değerlendirilmektedir.

İlgili Kanun Maddeleri

- *CMK Madde 159:*

Bir ölümün doğal nedenlerden meydana gelmediği kuşkusunu doğuracak bir durumun varlığı veya ölünün kimliğinin belirlenememesi halinde; sağlık işleriyle görevli kişiler, durumu derhâl Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür. Bu durumdaki ölünün gömülmesi ancak Cumhuriyet savcısı tarafından verilecek yazılı izne bağlıdır.

- *CMK Madde 158:*

Suçlara dair ihbarlar sözlü veya yazılı olarak Cumhuriyet Savcılığına veya kolluk makamlarına (Polis ve Jandarma Karakolları) yapılabilir. Sözlü ihbarlar üzerine tutanak düzenlenmesi gerekmektedir.

Adli vaka

Bir şahsın kişi / kişiler veya bir olay nedeni ile oluşan yaralanma sonucunda mağdur duruma düşmesi olarak tarif edilir. Diğer bir tanımla dış etken sonucu meydana gelen tüm yaralanmalardır.

Adli Vakanın Önemi

- Hekimin tüm adli olguları, gerekli tıbbi yardımı yaptıktan sonra adli makamlara veya emniyet görevlilerine haber verme zorunluluğu yanında, olgu ile ilgili adli rapor düzenleme görevi de vardır.
- Düzenlenecek bu rapor, eylemi yapan kişinin yargılanmasında ana unsurdur ve rapor içeriğine göre adli makamlarca dava açılacaktır. Aynı zamanda bu rapora göre cezanın yanında tazminatta öngörülebilecektir.
- Adli olguyu ilk gören ve müdahale eden hekim, adli tıp uzmanı olmamasına rağmen yasalara göre adli hekimlik görevini yürütüyor olması nedeniyle adli rapor düzenlemek ve bu raporu da kurallarına uygun olarak yazmak zorundadır.

Adli Nitelik Taşıyan Olguların Bildirimi

- “Bir suçun işlendiği yönünde bir belirtiyle” karşılaşan sağlık personelinin adli olgu bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda, yasal düzenleme ile hekime çok geniş çerçevede adli olgu bildirim sorumluluğu yüklenmiştir.
- Ancak hekimin görevleri içerisinde; olayın nerede, nasıl, kim tarafından meydana getirildiğini veya bir ihmalin olup olmadığını tespit etmek yoktur. Olayın aydınlatılması adli makamların görevidir!!

Adli Olguları Nereye Bildireceğiz?

- Emniyet görevlisinin bulunmadığı acil servislerde sorumlu emniyet amirliği, jandarma karakolu veya Cumhuriyet Savcılığına adli olgu bildirimini yapılmalı, düzenlenen adli raporlar imza karşılığı teslim edilmeli, telefonla yapılan ihbarlar kayıt altına alınmalıdır.

Hangi Olgular Adli??

- Ateşli silah ve patlayıcı madde ile olan yaralanmalar
- Kesici-delici, kesici-ezici alet yaralanmaları
- Trafik kazaları
- Düşmeler
- Darp olguları
- İş kazaları
- İntoksikasyonlar (ilaç, insektisit, boğucu gazlar)
- Yanıklar (alev, kızgın cisim, yakıcı aşındırıcı, kimyasal madde)
- Elektrik ve yıldırım çarpmaları
- Sindirim kanalına oral ya da anal yoldan yabancı cisim girmesi

Hangi Olgular Adli??

- Mekanik asfiksi olguları, tıkama, tıkanma, boğulma (ası, elle, iple boğulma)
- Diri gömülme, suda boğulma, her türlü intihar girişimi
- İşkence iddiaları
- Tüm cinayet, kaza orijinli olduğundan şüphe edilen ölümler
- Cinsel saldırı iddiaları
- Çocuk istismar ve ihmal şüphesi bulunan olgular
- Yaşlı istismarı şüphesi bulunan olgular
- Gözaltında veya ceza evindeki ölümler

Adli Olguların Değerlendirilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Travmatik lezyonların anatomik lokalizasyonu, sayısı, ebatları ve özellikleri
- Ekimozun rengi, büyüklüğü, yeri
- Kas lacerasyonu olup olmadığı
- Tendon, sinir kesisi olup olmadığı
- Ateşli silah yaralanmalarında giriş-çıkış deliği
- Kırığın lineer, açık veya parçalı olup olmadığı

Adli Olguların Değerlendirilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Yanığın derecesi ve kapladığı alan
- Batına veya toraksa nafiz olduğu düşünülen yaralanmaların tıbbi delilleri
- Sinir yaralanmalarında motor ve duyu muayenesi
- Zehirlenme olgularında, klinik bulgular, laboratuvar sonuçları ve uygulanan tedavi
- Elektrik çarpmalarında dolaşım sistemi muayene bulguları ve kardiyak etkilenme olup olmadığı

Travmatik Lezyonların Tanımlanması ve Önemi

- TCK; “*Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar*” başlığı altında bedende meydana gelen travmaların ağırlık derecelerine göre ceza verilmesini öngörmektedir.
- Düzenleyeceğimiz raporla davanın seyrine yön vermekteyiz. Bu nedenle yaranın ağırlık derecesi tanımlanırken ne şekilde veya ne tür bir cisimle meydana geldiğine işaret eden yaranın özellikleri (yaranın boyu, derinliği, etkilenen alanın büyüklüğü) de tanımlanmalıdır.
- Yarada yabancı madde (kıl, toprak, boya, cam, metal vb.) elde edilmesi durumunda, bulunan maddeler kayda geçirildikten sonra savcılığa teslim edilmelidir.

Travmatik Lezyonların Tanımlanması ve Önemi

- Ceza arttırıcı unsur olarak ateşli silah, sopa, bıçak gibi aletler kullanıldığında ceza yarı oranında artmaktadır.
- Yaraların anatomik yeri, şekli, boyutları belirtilmeli, mümkünse lezyonlar değişik açı ve uzaklıklardan fotoğraflandırılmalıdır.
- Lezyonlar hemen sütüre edilmemelidir. Aksi takdirde yaranın nasıl bir travma sonucu meydana geldiğini söylemek zorlaşır.

Delillerin Korunmasındaki Sorumluluğumuz

- Suç ve suçlunun bulunabilmesi, mağdurun mağduriyetinin giderilmesi, sağlık personelinin hasta savunuculuğu rolünü yerine getirmesi açısından adli hekim, emniyet görevlileri veya savcı gibi görevli kişiler gelene kadar delillerin korunması önemlilik arz etmektedir.
- Meydana gelen bir suçun aydınlatılması ve suç sanıklarının tespitine yarayan her türlü ispat vasıtası delil (biyolojik, fiziksel, kimyasal, izler) olarak nitelendirilir.

Delillerin Korunmasındaki Sorumluluğumuz

- Hastane ortamında hastanın üzerinde bulunan her türlü materyal (eşyaları, yara yerine bastırılan tampon....v.b) delil olarak korunmalı, saklanmalı, kirlenmesi engellenmelidir.
- Kıyafet üzerindeki delikler, merminin girdiği-çıktığı yerin ve hangi açıdan ateş edildiğinin tespiti için önemlidir.
- Kıyafetlerin çıkartılamadığı durumlarda yara/travmanın olduğu bölgenin olabildiğince uzağından mümkünse dikiş yerlerinden kesilerek çıkartılması uygundur.

Delillerin Korunmasındaki Sorumluluğumuz

- Kıyafetlerin çıkartılması esnasında mutlaka eldiven kullanılmalı, çıkaran sağlık personeli kendi üzerine değıdirmekten veya derisi ile temastan kaçınmalıdır.
- Kıyafetler olabildiğince az katlanmalı, sallanmamalı ve yer değıştirilmemelidir.
- Eller plastik torba yerine kağıt torbalarla örtülmelidir. Plastik torbada terleyen eller delillerin bozulmasına neden olabilir.
- Hastanın elleri ve vücudu, ilgili uzman kişi gelene kadar silinmemelidir.

Adli Kayıt Tutma Yükümlülüğü

- Olguların tanı ve tedavileri sırasında elde edilen bilgilerin özenli bir şekilde kayıt altına alınması yasal bir zorunluluk olmakla birlikte ileride doğabilecek tıbbi uygulama hatası iddialarına karşı hekim lehine en önemli delili oluşturacaktır. (Yazılmamı sa Yapılmamıştır!)
- Ayrıca hazırlanan bildirim formları periyodik olarak ilgili makamlara gönderilmelidir. Adli makamlar tarafından kişi hakkında düzenlenmiş tıbbi kayıtlar talep edildiğinde, on gün içinde gönderilmesi yasal bir zorunluluktur.

Adli Kayıt Tutma Yükümlülüğü

- Hekimin adli olgularda yapacağı muayeneler, düzenleyeceği raporlar, hem sanığı hem de mağduru ilgilendirdiğinden ihmal edilen ya da eksik bırakılan küçük bir ayrıntı çok ağır sonuçlara yol açabilmektedir.
- Adli olguya yaklaşılırken mağdur tarafı tutulmamalı, sanığın da hakları olduğu bilinmelidir.
- Bilinçli veya bilinçsizce, dikkatsizlik/tedbirsizlik sonucu yapılacak yanlışlıklar etik ilkelere aykırı davranılmış olmakla birlikte hak mahrumiyetine neden olacaktır.
- Kiřisel hak ve özgürlükler açısından herkesin hukuk karşısında eşit olduğunun bilincinde olunarak adli rapor düzenlenmelidir.

Ölüm Olgularında Hekimin Sorumluluğu

- Acil servislere getirilen olguların önemli bir kısmı ex duhuldür veya yapılan ilk müdahaleyi takiben kısa bir süre içinde ölümlle sonuçlanan olgulardır.
- Ölümün sebebi ve adli niteliğinin olup olmadığının saptanabilmesi için kişiyi rahatsızlandığı sırada görenlerden, yakınlarından ayrıntılı bir anamnez alınması, kişinin hastalığı ile ilgili tüm tıbbi ve adli belgelerin incelenmesi gereklidir.
- Hekim, kişinin vücudunda herhangi bir hastalık, travmatik lezyon, eski/yeni müdahale izi, zehirlenme belirtisi bulunup bulunmadığını araştırmalıdır.
- Tüm bulgular, anatomik lokalizasyonuna ve özelliklerine göre kaydedilmelidir.

Ölüm Olgularında Hekimin Sorumluluğu

- Ateşli silah yaralanmasına bağlı ölümlerde atış mesafesinin belirlenebilmesi için kişinin olay sırasında üzerinde bulunan giysilerin saklanması ve adli makamlara teslim edilmesi önemlidir.
- Ölü muayenesinde; bulaşıcı hastalık veya adli nitelik bulunduğu defin ruhsatı verilmeden önce ilgili makamlara ihbarda bulunulması zorunludur.
- Adli soruşturmayı gerektiren bir olayda, ölen kişiye keşif ve otopsi yapılmadan gömülmesine izin verme durumu, “*görevi kötüye kullanma*”, “*sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi*”, “*suç delillerini yok etme, gizleme ve değiştirme*”; “*suçluyu kayırma*” suçlarını oluşturacaktır.

TEŞEKKÜRLER

Kaynaklar

- 1- Demirkıran S, Çelikel A, *Acil Birimlerde Adli Olgu Yönetimi .Derman Medical Publishing.13.03.2017*
- 2-Tuğcu H, *Acil Olgularda Hekim Sorumluluğu.Klinik Gelişim, GATA Adli Tıp Anabilim Dalı, 2009*